

Nationalstaten

Jeg kan altså ikke bare springe ud i det, springet fra teori til empiri, fra begreber til ansigter, der altså ikke skal forstås som et spring fra teori til virkelighed - og spring er måske et dårligt ord. Jeg skal langt tilbage og må ad flere omveje, før den egentlige begyndelse tager form. Jeg skal skrive om nationalstaten, og jeg skal ikke bare snakke, som man snakker om 'staten' (den er fascistisk, dyrker normativiteten, fortrænger begæret etc.). Jeg skal ikke bare en enkelt gang, her, affærdige den som en fantasi, vi må skabe noget uden for, men skrive om den som en tilbagevendende ting, en eksklusions-virkelighed, der også vil hjem søge det alternative fællesskab, hjem søge begyndelsen, en spøgelseslogik, der også lukkes ind i et rum som Trampolinhuset. Det er en stemme, der hvisker til os om sig selv og spiller rollen godt som et undertrykt fravær, vi har forsøgt at fortrænge:

"Der er grænser og jeg er nødvendig. Uden mig er det kaos eller Gulag. Det er den fascistiske eller kommunistiske, totalitære stats opretholdelse ved målrettede udrensninger eller den grænseløse globaliserings destruktion af fællesskab og identitet."

Det er en stemme, og den er selvfølgelig i virkeligheden mange, der hvisker inden i og uden for os. Den er i stand til at gøre det på en pæn og tilsyneladende forsigtig måde:

"Spørgsmålet er om ikke enhver organiseringsform har eksklusionen af andetheden som identitetsbetingelse, og om nationalstaten i dens vestligt demokratiske udgave ikke kan siges at udmærke sig ved indlemmelsen af tidligere ekskluderede grupper som kvinder og arbejdere i det politiske fællesskab? Kan vi endda takke nationalstaten for at stille spørgsmålet om flygtninges rettigheder på højkant? Er nationalstaten ikke en organiseringsform, der kan balancere pragmatisk mellem suverænitets nødvendighed og nødvendigheden af at åbne sig mod andetheden?"¹

Denne tekst er ikke én redegørelse for dens oprindelse eller en udtømmende diskussion af dens voldelighed. 'Den' vil vende tilbage i flere af teksterne her og i mange skikkelser. Ikke bare som omtalt fra forskellige teoretiske vinkler. Den vil også tale gennem nogle af sine mest eksemplarisk underkastede subjekter, flygtninge og migranter, dem der konkret har 'angrebet' nationens grænse, men også dem, der ikke nødvendigvis matcher den

nationalstatskritiske forestilling i tale, i tanker, i drømme; dem der ikke skal tales på vegne af eller gennem i det nye fællesskab, og dem som vi ikke uden videre kan sige 'de bliver talt gennem' om, når de taler og i talen umiddelbart offergør sig og underkaster sig suverænen; dem vi skal tale forsigtigt om, når de taler.

Ganske vist kan man i en queer-optik sige om migranter: De forlader deres land, skjuler sig, lyver, hemmeligholder deres identitet, forandrer den, fordobler den, brænder deres papirer, brænder deres håndflader, *brænder grænsen*, men det er ikke alt, hvad migranter gør og siger på grænsen. Strengt taget er det en optik, der kolonialiserer deres identitet, hvilket jeg vender meget tilbage til. Migranter kan ikke reduceres til et enhedsprincip, f.eks. flygtningeofre (den humanitære optik) eller migrantprotagonister (den aktivistiske optik, af og til), men må ses på og røres ved som ansigter, konkrete ansigter, der forslæde af staten ofte taler samme stat gennem sig (siger jeg, da pointen er at jeg ikke uden videre kan sige at staten taler gennem andre og lægge mig fast på, hvornår migranter taler og hvad det vil sige at de taler).

Det er lige så meget sådan, for at vende tilbage til mit 'metodeafsnits' tale om ansigter og begreber, at det forslæde ansigt altid vil slå ind på og transformere de begreber, som jeg sætter i spil for at muliggøre begyndelsen og grænseværdierne. Og ikke bare omvendt.

Det kan alt sammen virke overraskende konservativt i en asyl- og migrationsammenhæng. Protestantisk mere end katolsk. Lidt som min blide mors længsel efter et land, der i en vis grad fandtes (men flakker rundt mellem tanken på barndomsgården, idéen om familiens sammenføring og forestillingen om et liv i byen). Min rasende vandring for at finde det, min søgen efter et hvilested på spadsereturen. Men også, paradoksalt nok, i form af flugtlinjer ud af det ikke-midlertidige rum i Trampolinhuset. Og elementer af en måske litterær, og mere – vender og drejer jeg mig og må se i øjnene – narcissistisk, udtryksmåde, jeg ellers havde afskrevet og lagt bag mig. *En type skrift, der, uanset dens eventuelle kritiske indhold og detaljegrad, altid-allerede er dømt til et virke som den borgerlige kunststoffentligheds 'første tegn' og – frivilligt, vil jeg sige det er – at tjene som en vare, der bidrager afgørende til det borgerligt kapitalistiske samfunds nødvendige forsøg på at genskabe og bevare sig.*

Sådan sagde jeg engang, som man siger det på en avantgardistisk (anti)-kunstteoretisk måde, og jeg sagde det både med polemisk henvisning til værkets og nationens endelighed, deres enstemmighed, deres fetich for sammenhænge og oprindelser – alt imens en rasende og grænseløs, rå og meningsløs, globalisering havde frit spil. En globalisering, der helt sikkert er en trussel mod nationalstaten, men næppe tegner noget rids af et demokratisk alternativ op for os, som jeg måske troede engang, fordi den netop har avantgardens værkdestruerende kraft i sig.

Jeg siger det en smule selvkritisk og forsøger at gennemkrydse to teoretiske positioner, der begge polemiserer mod nationalstaten og har betydet, nej betyder, utroligt meget for mig: Den ene siger noget om nationalstatens *fundamentale* voldelighed, blotlægger dens *essentielle* afhængighed af et 'uden for', som den må definere som kaotisk og totalt ordensundergravende og derfor permanent må bekrige ved at erklære undtagelsestilstand (for mit vedkommende er den især Agamben-inspireret). Den anden, der er mindre teologisk, viser at nationalstaten har mistet sin etiske legitimitet under globaliseringen og de transnationale strømnes pres og handler mere og mere desperat for at opretholde sin suverænitet – og kalder på mere globale fortællinger og forestillinger om et fællesskab (her har Arjun Appadurai haft betydning for mig).² Jeg søger lidt på en anden side af dem begge, ikke i et 'totalt' og 'revolutionært' opgør, eller, om man vil, 'kontrarevolutionært', men vil gøre det gennem mildt respektfulde og oprigtigt nysgerrige tilbagekomster, stadigt gennemkrydsende.

Jeg hader, som udgangspunkt, ikke nationalstaten

- fordi den drager en grænse, eller 'standser bevægelsen'
- fordi den undertrykker begær og energi
- fordi den rummer småborgerskabet, familien, parforholdet, heller ikke fordi den ikke opløser ægteskabet eller kirken
- fordi den laver lover og regler, ikke engang fordi der i organiseringen af den indgår et element af administration og professionalisme
- fordi den indebærer eksklusion og definerer et uden for

Snarere vil jeg, i første omgang forsøgsvis (jeg sporer allerede en nuancering og præcisering), sige at nationalstaten ikke kender nogen grænser. Der er ingen grænser for hvad den vil gøre for sin egen eksistens og stadige opretholdelse, intet kompromis med moral og etik er for stort for den, ingen teknisk-bureaukratiske foranstaltninger er af vejen. Alt, og meget mere til, vil den gøre for at bevare sin autonomi og suverænitet. Ingen af dens bevægelser – jeg skal måske endda vove at kalde dem *flugtlinjer* for nu at bruge et begreb, der ellers typisk knytter sig til anti-statismen – er ledsaget af den dybe tøven og ambivalens, som jeg må tilstå jeg også har svært ved at spore i de aktivismerelaterede bevægelser.

¹ Cirka sådan formulerede jeg engang pligtskyldigt en selvkritik, som det nu forventes, i en akademisk sammenhæng.

² Især Giorgio Agambens *Homo Sacer - Sovereign Power and Bare Life*, 1998 [1995] og *State of Exemption* (2005) [2003] samt Arjun Appudarais *Modernity at Large - Cultural Dimensions of Globalization* (2010) [1996] og *Fear of Small Numbers - An Essay on the Geography of Anger* (2007) [2006]